

Bezpečnostní prostředí do r. 2025 podle NATO

(*Bi-Sc Future Security Environment Study*)

V březnu 2007 vydalo alianční Strategické velitelství pro transformaci (ACT - Allied Command Transformation) studii „Future Security Environment (FSE)“, která popisuje, jak by mohlo nejpravděpodobněji vypadat bezpečnostní prostředí ve světě do roku 2025. Na základě tohoto dokumentu pak mezinárodní vojenský štáb NATO vyvodí důsledky pro budoucí plánování sil Aliance. Následující příspěvek přináší hlavní teze studie FSE a tematicky navazuje na stať „Strategická vize transformace NATO“, uveřejněnou ve VR 1/2005, kterou svým způsobem aktualizuje. Cílem článku je seznámit odbornou vojenskou veřejnost s tím, jaké budou podle NATO hlavní rysy světové bezpečnosti ve střednědobé perspektivě.

Záměrem autorů studie FSE je postihnout **hlavní trendy** budoucího vývoje, spíše než předpovídat budoucnost. Chtějí, aby dokument FSE používali zejména plánovači sil NATO. Studie byla sestavena z otevřených, volně dostupných zdrojů a analýz jednotlivých států a nejrůznějších odborných subjektů (v bibliografii se autoři odvolávají i na *Bezpečnostní strategii ČR a Vojenskou strategii ČR*). Dokument by měl být aktualizován jednou za dva roky a je nutné jej číst spolu s dalšími strategickými dokumenty Aliance, zejména s tzv. *Souhrnnou politickou směrnicí* (CPG - Comprehensive Political Guidance), přijatou členskými zeměmi NATO na summitu v Rize. Zastřešujícím strategickým rámcem zůstává *Strategická koncepce Aliance* ze summitu ve Washingtonu v roce 1999.

Základní východiska

Největšími hrozbami pro NATO v období do r. 2025 budou terorismus a šíření zbraní hromadného ničení (ZHN). Dalšími hrozbami budou nestabilita v důsledku slabých států, regionální krize a konflikty, rostoucí dostupnost vyspělých konvenčních zbraní, zneužívání vznikajících technologií a narušení toku životně důležitých surovin. Jednoznačně nejnebezpečnější kombinací pak budou teroristé vyzbrojení ZHN.

Již dnes vyžadují bezpečnostní otázky aby k nim mezinárodní společenství přistupovalo komplexně. Jde o **přístup, který zahrnuje široké spektrum civilních a vojenských nástrojů** a v budoucnu tento požadavek ještě zesílí. Zkušenosti poslední doby ukazují, **že bezpečnost a obnova jsou a budou stále více propojeny než kdykoliv předtím.** Úspěch v budoucím bezpečnostním prostředí nebude dosažen samotným „vojenským vítězstvím“, ale bude nutné, aby spolu komunikovali, koordinovali a spolupracovali všichni relevantní aktéři na všech úrovních v globálním rámci. Armáda již také není na bojišti sama, sdílí jej s jinými subjekty. Nejdominantnějším strategickým trendem dneška je **globalizace, živěná informační revolucí.** Společnosti a kultury jsou dnes propojeny způsobem dříve nevídaným, přičemž důsledky tohoto propojení mohou být jak pozitivní (nové příležitosti), tak i negativní (hrozby a rizika).

Přehled strategických hrozeb

V uvedeném období budou s největší pravděpodobností nejvážnějšími hrozbami pro NATO **terorismus a šíření zbraní hromadného ničení**, přičemž jednoznačně nejnebezpečnější kombinací budou tyto zbraně v rukou teroristů. **Čína, Indie a Rusko** se stanou hlavními hráči budoucího bezpečnostního prostředí, a nejnebezpečnějšími zeměmi pro NATO budou **Severní Korea, Írán a Sýrie**.

Do poloviny století Čína pravděpodobně předstihne velikost americké ekonomiky a Indie vyrovná velikost americké ekonomiky. Rusko si udrží důležitou pozici kvůli obrovským surovinovým zásobám. Díky svému vojenskému průmyslu a vývoji si zachová i pozici předního světového výrobce a dodavatele zbraní. Severní Korea představuje nejvážnější jadernou hrozbu na světě a úmysly jejího současného režimu nejsou jasné. Nebezpečí hrozí jak Korejskému poloostrovu, tak i v celosvětovém měřítku, protože Severní Korea je aktivním vývozcem jaderných technologií a souvisejících nosných systémů. V závislosti na vládnoucím režimu bude i Írán pokračovat ve své snaze získat zbraně masového účinku. Nebezpečnou zemí zůstane Sýrie, také díky své spolupráci se Severní Koreou a své snaze vylepšovat schopnosti svých raket, v jejichž dosahu se ocitnou zejména Turecko, Kypr a možná i Řecko, jižní Balkán, Itálie.

Hrozby bude vyvolávat i nestabilita v důsledku slabých států, regionální krize a konflikty, rostoucí dostupnost vyspělých konvenčních zbraní, zneužívání vznikajících technologií a narušení toku životně důležitých surovin. Další hrozby přinese vývoj životního prostředí. Kvůli emisím skleníkových plynů dojde v průběhu tohoto století ke změnám klimatu. V důsledku těchto změn se může častěji vyskytovat extrémní počasí a přírodní katastrofy a některé oblasti mohou být postiženy nedostatkem potravin. Rostoucí energetický sektor vyvolá růst poptávky po zdrojích energie. Polovina populačního růstu připadne na šest zemí – Indii, Čínu, Pákistán, Nigérii, Bangladěš a Indonésii. Globalizace se bude dále zrychlovat a bude ovlivňovat sociokulturní, ekonomický a politický život. „Westernizace“ prostřednictvím médií může v některých regionech vyvolat protizápadní nálady, např. v islámských zemích.

Geopolitické problémy

Čína, Indie a Rusko rostoucími mocnostmi

Čína a Indie jsou rodícími se mocnostmi. Globální rovnováha sil se nezadržitelně přesouvá ve prospěch Číny. Do r. 2025 si sice USA udrží první příčku, ale Čína jejich náskok významně stáhne. Globální centrum se posune směrem k Dálnému východu. Rostoucí počet obyvatel, robustní vojenská síla a stále větší používání vyspělých technologií posunou Indii mezi nastupující mocnosti.

Pro další vývoj pozice Ruska bude klíčové, zda se dokáže pozvednout nad pouhého „těžaře surovin“ a prodejce zbraní, zda udělá nezbytné strukturální změny k diverzifikaci své ekonomiky a zda využije svého lidského potenciálu a více se integruje do světové ekonomiky.

V **Číně** má v roce 2030 kulminovat počet obyvatelstva na úrovni 1,5 mld. osob ze současných 1,3 mld. Čínská ekonomika dosahuje svou velikostí zatím jen sedminy ekonomiky USA a třetiny Japonska. V příjmech na obyvatele zůstává Čína rozvojovou zemí, když na celosvětovém žebříčku zaujímá v tomto parametru 100. místo. V politické oblasti bude autoritářský režim bojovat o své udržení se souběžným rozvojem ekonomiky a vzrůstem vzdělaných elit, stále více navyklých na západní demokratické hodnoty. Navzdory posilování pozice země si

je však čínské vedení vědomo, že k plnému užítí výhod ekonomické globalizace a pro zajištění surovin potřebuje Čína světový mír a zlepšující se vztahy s ostatními zeměmi.

Indie bude mít v roce 2020 cca 1,4 mld. obyvatel a v roce 2050 se zřejmě stane nejlidnatější zemí světa. Silný hospodářský růst tak bude vykompenzován růstem populace. Navzdory obrovskému pokroku ve výrobě potravin trpí skoro polovina obyvatelstva chronickou podvýživou. Postavení Indie se bude zlepšovat díky nárůstu počtu obyvatel v produktivním věku zhruba do poloviny dvacátých let. Indie má zavedené demokratické instituce, fungující kapitálové trhy a prvotřídní firmy v některých sektorech vyspělých technologií. Bude významně dohánět dnešní technologickou převahu NATO. Toho všeho musí Čína teprve dosáhnout. Na druhou stranu je indická demokracie ohrožována korupcí a náboženským násilím a země má územní spory se sousedy.

Rusko bude čelit demografické krizi. Důvodem je nízká porodnost, slabá zdravotní péče a potenciální nebezpečí rozšíření AIDS. Při současném tempu vymírání bude Rusko do roku 2020 ročně ztrácet milion osob a zůstane na počtu 130 milionů. Snižování počtu obyvatel v Rusku při současném populačním růstu ve Střední Asii může mít významné ekonomické důsledky. Z jihu bude Rusko stále ohrožováno nestabilním regionem Kavkazu a Střední Asie. Tamější extremismus, terorismus a latentní konflikty budou mít tendenci přelít se do Ruska. Z hlediska vnitřního uspořádání bude zřejmě pokračovat model se silnou centrální vládou a slabými regiony.

Severní Korea, Írán, Sýrie – nebezpečné státy

Severní Korea představuje v současnosti jednu z největších jaderných hrozeb na světě. V regionu existuje nebezpečí jaderného konfliktu a Severní Korea je aktivním vývozcem jaderné technologie a příslušných nosičů.

V **Íránu** na pozadí chudoby a hospodářského poklesu pravděpodobně zesílí mocenský boj mezi reformisty a zastánci tvrdé linie (islamisty). Írán si již vytvořil průmyslovou základnu na výrobu různých balistických střel a pracuje na zvýšení jejich doletu tak, aby mohl zasáhnout Izrael, Saúdskou Arábii, Turecko a perspektivně i vzdálenější cíle, včetně západní Evropy. Není jasné, zda bude pokračovat ve sponzorování terorismu.

Sýrie je jakýmsi mikrokosmem všech možných hrozeb. Má chemický a jaderný program, ačkoli zatím neoznámila schopnost obohacování uranu. Má omezené zásoby biologických zbraní a raketami, získanými ze Severní Koreje, již ohrožuje jižní Turecko a Kypr. Sýrie navíc nepodepsala pravidla pro nešíření raketových technologií a čelí podezření, že podporuje teroristy.

Globální bezpečnostní rizika

Hlavní zbraní protivníka bude **asymetrický boj zahrnující terorismus. Nejvážnější hrozby budou představovat slabé, neúspěšné a „zlé“ státy a bezpečná útočiště pro teroristické a kriminální organizace.**

Neúspěch států již nebude jen lokálním nebo regionálním problémem, který by se měl řešit jen případ od případu a izolovaně. Stále více bude potřeba soudržných a účinnějších mezinárodních akcí s použitím všech nástrojů – od humanitární asistence k podpoře institucí. Nejbližší hrozby nepřijdou od rostoucích mocností nebo zavedených globalizovaných států, ale od států slabých, neúspěšných a nebezpečných. Ze států, ve kterých se daří náboženským

extrémistům, které jsou potenciálními líhněmi nemocí, a kde tikají demografické časované bomby vzrůstajícího počtu nezaměstnané mládeže. Organizovaný zločin bude moci rozšířit své aktivity od obchodu s drogami po služby teroristům. Více aktérů včetně teroristů bude získávat schopnosti provádět útoky proti počítačovým sítím.

Terorismus bude představovat hlavní nebezpečí globální bezpečnosti. Nejobávanější hrozbou bude snaha teroristů získat ZHN. Terorismus zůstane asymetrickou zbraní slabších, kteří se jinak nemohou vyrovnat (konvenční) vojenské síle svých protivníků. Celosvětový tlak na terorismus spolu s rozvojem komunikačních technologií pravděpodobně způsobí, že se teroristická hrozba bude dále decentralizovat, bude se rozpadat do skupin, buněk a jednotlivců. Teroristé budou po světě využívat různá útočiště k výcviku, a zároveň nebudou potřebovat statická centrální velitelství k plánování operací. Výcvikové materiály, navádění na cíle, manuály ke zbraním a finanční podpora budou stále více virtuální. Teroristické skupiny se posunou od hierarchické organizace k decentralizovaným strukturám, složených z malých, rozestých skupin, které komunikují a provádějí své operace v propojeném prostředí sítí, bez pevného centrálního uzlu.

Teroristé budou pokračovat v používání hlavně konvenčních zbraní. Ještě více zesílí používání sebevražedné taktiky, rychle přizpůsobí své operační koncepce měnícím se okolnostem. Nejrozšířenějšími patrně budou simultánní útoky v různých, od sebe vzdálených lokalitách. Oblíbenými zbraněmi nejspíše zůstanou automobily s výbušninami, ale existuje předpoklad, že teroristé zvýší svou technologickou úroveň a začnou používat i pokročilé výbušniny, dokonce bezpilotní vzdušné prostředky. Bude zřejmě vzrůstat schopnost teroristů provádět útoky proti počítačovým sítím. V ohrožení budou zejména řídicí počítačové systémy nejrůznějších zařízení – elektráren a rozvodných sítí, přehrad, protipovodňových zařízení apod. Při takovém počítačovém útoku bude zároveň stále obtížnější zjistit, odkud pochází.

Globální bezpečnostní obavy

Klimatické změny budou mít velký dopad na budoucí životní prostředí v celosvětovém měřítku. Globální oteplování ohrozí zásoby vody a potravin a při rostoucí letecké dopravě hrozí rychlejší rozšíření nových epidemií. **Imigrační tlaky** mohou zvýšit hrozby společenských nepokojů. **Energetická bezpečnost** bude hlavním hybatelem při přechodu od závislosti na ropě k novým udržitelným formám energie. Podíl jaderné energie se zmenší jen nepatrně a podíl energie získávané z hydroelektráren zůstane převážně stejný. Světové zásoby zdrojů energií jsou více než dostatečné na pokrytí poptávky i za rok 2030. Již méně je však jisté, jak nákladná bude těžba surovin a jejich dodávání spotřebitelům. Asie nahradí Severní Ameriku jako oblast s největší spotřebou energie (hlavně Čína a Indie). Energetická bezpečnost, tj. zajištění dodávek, začíná být vážným problémem, protože někteří producenti energií a surovin naznačují tendenci používat ropu a plyn jako nástroje politického nátlaku.

Mezinárodní stabilitu mohou v příštích desetiletích vážně narušit i některé **demografické trendy**. Svět měl v roce 1999 6 mld. obyvatel a při udržení dnešní míry přírůstku vzroste jejich počet v roce 2025 na 8 miliard. O přírůstek se téměř výlučně postarají rozvojové země. Počet obyvatel v rozvinutých zemích zůstane v globálu stejný, ale s velkými přírůstkovými rozdíly (USA +17,4 %, EU +2 %, ale Japonsko -2 % a Rusko -10,8 %). Státy NATO se budou potýkat se zmenšujícím se počtem obyvatel, schopných zacházet se zbraněmi, zatímco zejména v rozvojových zemích bude tento trend opačný (z čehož mohou těžit např. Čína a Írán). Možným

důsledkem pro státy NATO může být nižší všestranná úroveň vlastních vojáků (tj. jejich nižší technické dovednosti, slabší motivace a menší fyzické a psychické síly ap.)

Budoucí výzvy a úkoly

Nové hrozby mohou být vyvolány i rostoucí dostupností informací a rozvojem informačních technologií. **Vojenské síly budou zřejmě bojovat proti terorismu.** Vzroste význam ozbrojených nestátních struktur a subjektů (soukromých armád). Významným rysem vojenských operací bude větší zapojování systémů bez lidské posádky.

NATO může očekávat, že bude pravděpodobně žádáno o zásahy ve vnitřních konfliktech proti nejružnějším povstalcům. Budou to pravděpodobně velmi nebezpečné mise, ve kterých bude obtížné definovat bojovníky nepřítelů, a kde budou platit velmi omezená pravidla pro použití sil kvůli obavám z narušení standardů chování. Mise budou dále komplikovány přítomností ozbrojených nestátních subjektů v prostoru operací. Stabilizační a rekonstrukční aktivity budou probíhat souběžně s aktivitami ostatních aktérů při plném spektru vojenských činností. Klíčem k úspěchu operací bude spolupráce a koordinace s ostatními nečlenskými zeměmi NATO a nejružnějšími agenturami a organizacemi (mezinárodními a nevládními). Bude vzrůstat vzájemná civilně-vojenská součinnost. Budoucí vojenské operace se budou stále více odehrávat v zastavěném (městském) prostoru, kde bude hlavní roli hrát civilní obyvatelstvo. Zdá se nevyhnutelné, že NATO bude v budoucnu muset čelit dětským vojákům, což při nutnosti dosahování operačních cílů vyvolá řadu právních, morálních a psychologických otázek pro tradiční hodnoty západní civilizace. Řešením bude muset být specifická doktrína a odpovídající výcvik.

Pro budoucnost ozbrojeného konfliktu sice platí, že tradiční vojenské hrozby ustoupily do pozadí, ale tyto zcela nezmizely a mohou se znovu objevit spolu se vzrůstajícím výskytem asymetrických hrozeb. Ozbrojené konflikty vypuknou mezi státy, uvnitř států (vnitrostátní konflikty zahrnující terorismus) a mezi nestátními aktéry a cizími státy (mezinárodní terorismus). Od konce studené války je patrný obecný trend vzrůstajícího počtu konfliktů zejména uvnitř států v důsledku hnutí za samostatnost, kvůli separatistickému nacionalismu a zástupnému velmocenskému soupeření. Převládajícími konflikty pravděpodobně zůstanou vnitrostátní střety a jejich frekvence se může zvýšit s tím jak globalizace zvětšuje kulturní konflikt, trestá neefektivní režimy a usnadňuje působení odštěpenců. Naproti tomu zůstane frekvence mezistátních konfliktů ve srovnání s posledními 100 lety relativně nízká. Nerýsuje se obnovení bipolární konfrontace známé z dob studené války. Nadvláda USA pravděpodobně odradí ostatní země, aby podnikaly strategické útoky na americké spojence nebo zájmové oblasti.

Bude se zvětšovat podíl **soukromých vojenských organizací** (tzv. soukromých armád). Jde o soukromé subjekty, najaté znesvářenými stranami nebo soukromými entitami (mnohonárodními společnostmi nebo nevládními organizacemi) k poskytování nejružnějších vojenských služeb – ochrany VIP osob, zpravodajství, logistiky, ochrany objektů, poradních a konzultačních služeb apod., zejména najatých jako „zástupní bojovníci“ najímatelů. Soukromé vojenské společnosti jsou již nyní zapojeny do konfliktů v Iráku a Afghánistánu, stejně jako v Africe a očekává se, že jejich počty a úkoly dále významně vzrostou. Zapojení soukromých armád na bojišti ovlivní i budoucí operace NATO a bude nutné řešit otázky jejich zodpovědnosti, mandátu, legitimacy, operačních postupů, pravidel použití síly apod.

Očekává se, že po roce 2015 bude významným rysem bojových akcí zvětšující **se používání bojových prostředků bez lidské osádky**. Po roce 2030 ještě vzroste autonomnost těchto systémů a ve vzrůstající míře se budou řídit samostatně. Důsledkem tohoto snižování přímého ohrožení lidských posádek může být pokušení k častějšímu užití síly.

Trendem posledního desetiletí v operacích jsou mnohonárodní síly nejenom členských států NATO, ale i tzv. partnerských a třetích zemí, což přináší řadu problémů. Jedním z nejvýraznějších je interoperabilita a jednotné standardy. Nasazování společných sil v budoucnu zřejmě ještě vzroste a zahrne větší počet aktérů jako jsou mezinárodní organizace, regionální nadnárodní organizace, národní státy, nevládní organizace, místní vůdci a skupiny, mnohonárodní společnosti, nejrozličnější zájmová uskupení a skupiny apod. NATO bude muset dále zlepšit koordinaci s těmito mnoha aktéry. V tomto komplexním bojovém prostředí vzroste role a význam civilně-vojenské spolupráce. S poznáním, že čistě vojenské akce již nepostačují k vyřešení konfliktů, roste nutnost zlepšit integraci aliančních a nealiančních aktérů na všech úrovních.

Hlavními trendy v politické sféře zůstanou zejména pokračující a zrychlující se globalizace, rostoucí vzájemná ekonomická a informační propojenost, nedělitelnost bezpečnosti. Národní státy sice zůstanou dominantními základními prvky světového systému, budou se ale potýkat se slábnoucí státní suverenitou.

V oblasti práva zůstanou státy primárními garanty individuální bezpečnosti a mezinárodní právo bude dále poskytovat prostředek k formalizaci jejich dohod a vztahů. **Vývoj zvykového mezinárodního práva budou nadále určovat akce nejsilnějších států**. Zatímco Charta OSN zůstává klíčovým právním rámcem pro použití sil a Rada bezpečnosti OSN si zachovává monopol pravomoci v této oblasti, vyvstávají nejméně čtyři okruhy otázek, které ovlivní schopnost obou orgánů vyrovnat se s budoucími bezpečnostními mezinárodními okolnostmi.

Těmi otázkami budou: **interpretace práva na sebeobranu** (je povolen preventivní zákrok?), **interpretace hrozeb míru a bezpečnosti** (např. porušování lidských práv vlastními občany států), **budoucí rovnováha mezi intervencí a státní suverenitou** (tzv. humanitární intervence i bez mandátu RB OSN, viz např. Kosovo) a **budoucí efektivita Rady bezpečnosti** (předpokládá se, že nejméně do r. 2015 zůstane RB OSN hlavní autoritou, která bude vyhlášovat mezinárodní sankce a která bude určovat, zda jsou války nebo intervenční operace morálně přijatelné, nebo ne).

Pravděpodobně se dále rozvine právo i ve vztahu k použití síly v boji. Vzroste kritika nepřesných zbraní a přísněji bude posuzována legalita některých zbraňových systémů (protipěchotní miny, chemické a biologické zbraně, zvláštní nesmrtící zbraně, nepřesné zbraně, zbraně, využívající směrovou energii apod.). Stále více pozornosti bude věnováno post-konfliktním důsledkům použití zbraní, včetně dopadů na životní prostředí. Bude zesilovat trend systematictější činit jednotlivce zodpovědnými za válečné zločiny. Právní zařazení teroristů jako kombatantů nebo zločinců bude zpočátku ovlivněno současným precedentem USA, ale v budoucnu může být tato otázka předmětem systematictější mezinárodní dohody. Pokud nebude věnována větší pozornost harmonizaci předpisů, budou rozdílné národní pohledy na právní doktríny dále ztěžovat interoperabilitu sil v koaliciích.

Role USA v celosvětových záležitostech zůstává nejvýznamnějším geopolitickým faktorem určujícím mezinárodní bezpečnostní prostředí. Subsaharská Afrika zůstane ohrožena nebezpečím konfliktů nebo z nich vyplývajících humanitárních krizí. Jižní Kavkaz zůstane nestabilní oblastí kvůli nevyřešeným regionálním konfliktům, slabé hospodářské základně

a pokračujícímu negativnímu vlivu Ruska. Střední východ se pravděpodobně během dvou desetiletí stane ještě méně stabilním. Státy severní Afriky budou čelit ekonomickým potížím.

Závěr

Aliance pokračuje s transformací svých sil na tzv. nové bezpečnostní prostředí a na úkoly v něm. Smyslem dokumentu FSE je poskytnout této transformaci teoretická východiska pro adekvátní plánování sil. Cílem studie bylo nabídnout kvalifikovaný odhad nejpravděpodobnější podoby budoucího bezpečnostního prostředí, identifikovat hlavní trendy a tam, kde to bylo možné, i jejich iniciátory. Výsledkem je sice poněkud negativně popsaná budoucnost, ale taková je povaha hrozeb již z podstaty věci. Plánovači sil teď musejí navrhnout konkrétní řešení, která z této predikce budoucnosti vyplývají pro ozbrojené síly NATO a jeho jednotlivých členských zemí.

Literatura:

Bi-Sc Future Security Environment Study (FSE 2025). Brussels: North Atlantic Treaty Organization, Supreme Allied Commander, Transformation, 2007.

Jaké jsou zkušenosti ze spolupráce NATO – EU při předávání odpovědnosti v zahraničních misích?

Spolupráce mezi NATO a EU v operacích a misích probíhá v rámci procesu nazývaného Berlín+. Jedná se o záležitost zahájenou na jednáních v Berlíně v roce 1996 a završenou podpisem společného ujednání mezi NATO a EU v Bruselu dne 16. prosince 2002. Na základě tohoto ujednání je možný společný podíl obou organizací na mezinárodních operacích a misích a rovněž poskytování si vzájemné pomoci při řešení krizových situací ve světě. V současné době je na základě Berlín+ řešena vojenská operace Evropské unie Althea v Bosně a Hercegovině. Také se připravuje angažování EU v civilních misích v Afghánistánu a Kosovu. Z výše uvedeného a hlavně s přihlédnutím k faktu, že 21 zemí NATO je současně i členy EU, je vidět, že spolupráce obou organizací je oboustranně přínosná a žádoucí. K usnadnění výměny informací mezi jejich vojenskými orgány byly vytvořeny styčné skupiny na úrovni vojenských štábů. Proto ve vojenské oblasti na operační a taktické úrovni (zejména pokud jde o operace) lze spolupráci hodnotit jako bezproblémovou. Bohužel stejně však nelze hodnotit spolupráci na politické úrovni, kde kvůli do jisté míry „zmrazené“ povaze vztahů obou organizací mohou vojenské výbory NATO a EU společně projednávat pouze jediný bod vzájemné agendy, a to operaci Althea. I zde však lze v poslední době pozorovat pozitivní tendence.

**Různé agendy v různém tempu
Z rozhovoru s vojenským představitelem ČR při NATO a EU
generálmajorem Rostislavem Mazurkem
Czech Armed Forces today 2/2007**